
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte juuni 2019

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-22/18**: TopFit (eelotsus – erinev kohtlemine kodakondsuse alusel, sportlaste osalemine meistrivõistlustel)
- **C-72/18**: Ustariz Aróstegui (eelotsus – ajutise ja alalise töötaja ebavõrdne kohtlemine lisatasu maksmisel)
- **C-100/18**: Línea Directa Aseguradora (eelotsus – liikluskindlustus)
- **C-619/18**: Komisjon vs Poola (eelotsus – liikmesriigi kohustuste rikkumine)
- **C-723/17**: Craeynest jt (eelotsus – õhu kvaliteedi hindamine)
- **C-518/18**: RD (eelotsus – kohtuotsuse kinnitamine Euroopa täitekorraldusena)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-22/18: TopFit (eelotsus – erinev kohtlemine kodakondsuse alusel, sportlaste osalemine meistrivõistlustel)

Euroopa Kohtu otsus, 13. juunil 2019

D. Biff on Itaalia kodanik, kes on alates 2003. aastast elanud Saksamaal. Ta soovis osaleda Saksamaa veteranide meistrivõistlustel erinevatel jooksualadel, kuid Saksamaa kergejõustikuliit lükkas tema võistlustele registreeringu tagasi. Nimelt on Saksamaa kergejõustikumääruse kohaselt meistrivõistlused avatud vaid sportlastele, kellel on Saksamaa kodakondsus. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas selline tingimus kujutab endast aluslepingu sätetega vastuolus olevat diskrimineerimist.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et **selline kodanik, nagu D. Biff, kes on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, kuulub ELTL artiklite 18 ja 21 kohaldamisalasse**. Kui isik on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, siis on tal ka õigus tegeleda vaba-aja tegevustega. Harrastusspordiga tegelemine, sh spordivõistlustel osalemine, võimaldab vaba liikumise õigust kasutanud kodanikul luua sidemeid ühiskonnaga, et integreeruda riiki, kuhu ta on elama kolinud.

Teiseks märkis kohus, et aluslepinguga ette nähtud põhivabaduste järgimine ja kodakondsusel põhineva diskrimineerimise keeld kehtib ka mitteriiklikele õigusnormidele. Järelikult **sellised spordialaliidu eeskirjad, mis reguleerivad liidu kodanike pääsu spordivõistlustele kuuluvad ELTL artiklite 18 ja 21 kohaldamisalasse**.

Kohus märkis, et sellised piirangud, nagu on kehtestatud põhikohtuasjas, **võivad tekitada kodaniku vaba liikumise piirangu ELTL artikli 21 mõistes**. Nimelt võib sellise piirangu läbi muutuda harrastusspordiga tegelemine liidu kodanikele vähem atraktiivseks. Sellist piirangut võib õigustada vaid siis, kui see põhineb objektiivsetel kaalutlustel ning on õigusnormidega taotletava õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne.

Kohus tõdes, et isikute vaba liikumist käsitlevad liidu õigusaktid ei välista teatud eeskirju või tavasid, mis on põhjendatud teatavate spordisündmuste eripära ja raamistikuga, näiteks eri riikude rahvusmeeskondade vahelised võistlused. Lisaks näib õiguspärase jätta riigi meistritiitel teataval spordialal selle riigi kodanikule, kuna seda asjaolu võib käsitada riigi meistritiitlile iseloomulikuna. Siiski on oluline, et ka nende eesmärkide saavutamisest tulenevad piirangud oleksid proportsionaalsed. **See tähendab, et teiste liikmesriikide kodanikele kehtestatud absoluutne meistrivõistlustel osalemise keeld ei pruugi olla proportsionaalne**. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kontrollida, kas on olemas objektiivsed ja proportsionaalsed kaalutlused absoluutseks keeluks. Näiteks, kas oleks võimalik, et piirangud võiksid kehtida vaid tipptaseme kategooriates või erinevates vanuserühmades.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-72/18: Ustariz Aróstegui (eelotsus – ajutise ja alalise töötaja ebavõrdne kohtlemine lisatasu maksmisel)

Euroopa Kohtu otsus, 20. juunil 2019

Navarra autonoomse piirkonna haridusministeerium võttis U. Aróstegui õpetajana tööle tähtajalise halduslepingu alusel. Aastate möödudes taotles U. Aróstegui ministeeriumilt lisatasu, mida maksti alalistest ametnikest õpetajatele, kellel oli temaga sama teenistusstaaz. Vaidlus jõudis Hispaania piirkondlikku halduskohtusse, mis esitas eelotsusetaotluse EL Kohtule.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas direktiivile 1999/70 lisatud raamkokkuleppega (tähtajalise töö kohta) on vastuolus piirkondlik õigusnorm, mis välistab sõnaselgelt teatava lisatasu saamise õiguse tähtajalise „halduslepingu alusel töötavate töötajate“ kategoorias, sest lisatasu on ainult tähtajatu lepinguga „ametniku“ kategooria töötajatele ette nähtud ametikarjääri edendamise ja arendamise tasu.

Euroopa Kohus rõhutas, et raamkokkuleppe klausli 4 punktile 1 on alust tugineda tähtajalise töölepinguga töötajatel, kui neid koheldakse vähem soodsalt kui võrreldavaid tähtajatu töölepinguga töötajaid. Et hinnata, kas töötajad teevad sama või samalaadset tööd raamkokkuleppe tähenduses, tuleb vastavalt raamkokkuleppele välja selgitada, **kas kõiki tegureid, nagu töö iseloomu, väljaõppe ja töötingimusi arvesse võttes võib nende isikute olukorda pidada võrreldavaks**. Kohtu hinnangul täitis halduslepingu alusel töötav U. Aróstegui samu tööülesandeid nagu ametnikest õpetajad. Järelikult oli tema olukord võrreldav ministeeriumi teenistuses töötava tähtajatu töölepinguga töötaja olukorraga, kuid teda koheldi erinevalt.

Kohus lisas, et sellist **erinevat kohtlemist võib õigustada objektiivne põhjus raamkokkuleppe klausli 4 punkti 1 tähenduses**. Vastavalt kohtu väljakujunenud praktikale võib see objektiivne põhjus tuleneda eelkõige nende tööülesannete eripärast, mille täitmiseks tähtajalised lepingud on sõlmitud, tööülesannete iseloomust või liikmesriigi sotsiaalpoliitika õigustatud eesmärgi täitmise vajadustest. Erinevat kohtlemist ei saa aga põhjendada avaliku huviga, mis iseenesest on seotud avalikku teenistusse töölevõtmise viisiga.

Käesoleval juhul leidis kohus, et lisatasu maksmine ei olnud seotud ametnike palgaastme tõstmisega, vaid teenistusstaaziga. Lisatasu eesmärk ei olnud tasustada nende ülesannete täitmise eest, mida saavad täita ainult ametnikud, mitte tähtajalise lepinguga töötajad. Seega ei esinenud käesolevas asjas kohtu hinnangul ühtegi objektiivset põhjust raamkokkuleppe klausli 4 punkti 1 tähenduses, mis võiks õigustada nende halduslepinguga töötajate lisatasust ilmajätmist, kellel on täitunud lisatasu maksmiseks nõutud teenistusstaaz.

Kohus järeldas, et raamkokkuleppe klausli 4 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis näeb palgaastme lisatasu ette õpetajatele, kes on tööle võetud tähtajatu töösuhte raames alaliste ametnikena, jättes välja tähtajaliste halduslepingute alusel tööle võetud õpetajad, kui teatud teenistusstaazi täitumine on ainus tingimus selle lisatasu maksmiseks.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-100/18: Línea Directa Aseguradora (eelotsus – liikluskindlustus)

Euroopa Kohtu otsus, 20. juunil 2019

L. Rodes parkis oma uue auto elamu garaaži. Päev hiljem ei suutnud ta aga auto mootorit käivitada ja samal öösel süttis auto elektrisüsteem, tekitades tulekahju, mis elamut kahjustas. Tulekahjust elamule tekkinud kahju hüvitas esialgu elamu kindlustaja Segurcaixa, kuid hiljem nõudis ta kohtus, et auto kindlustanud Linea Directa hüvitaks talle kahjude eest väljamakstud 44 700 eurot. Hispaania kohtutes taandus vaidlus sellele, kas tulekahju puhkedes oli auto kasutusel sõidukina, või tähendas selle ööseks garaaži parkimine, et seda ei kasutatud sõidukina. Esimesel juhul tuleks kahju hüvitada auto, teisel juhul elamu kindlustajal. Selguse saamiseks küsis Hispaania kõrgeim kohus Euroopa Kohtult, kas kindlustusjuhtumi põhjustas „sõiduki kasutamine“ direktiivi 2009/103/EÜ (mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustuse kohta) mõttes.

Euroopa Kohus kinnitas, et mõistet „sõiduki kasutamine“ tuleb tõlgendada liidu õiguses autonoomselt. Vaid nii võimaldab see täita direktiivi eesmärgi, milleks on tagada isikute vaba liikumine ja õnnetusjuhtumites kannatanute ühesugune kohtlemine. **Kohus leidis, et mõiste „sõiduki kasutamine“ ei tähenda ainult sõiduki liiklemiseks kasutamist, vaid selle igasugust kasutamist, mis vastab sõiduki tavapärasele otstarbele.** Asjaolu, et auto oli paigal, ei tähenda, et see ei olnud tulekahju tekkimisel transpordivahend, sest sõiduki parkimine eraomandis olevas garaažis on loomulik ja vajalik etapp selle transpordivahendina kasutamisel.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-619/18: Komisjon vs Poola (eelotsus – liikmesriigi kohustuste rikkumine)

Euroopa Kohtu otsus, 24. juunil 2019

Poola võttis 2017. aastal vastu seaduse, mis alandas Poola kõrgeima kohtu kohtunike pensioniiga, kohaldades seda meedet ka ametis olevatele kohtunikele, ning andis Poola presidendile kaalutlusõiguse pikendada selle kohtu kohtunike ametiaega üle uue kehtestatud pensioniea. Euroopa Komisjon palus rikkumismenetluses Euroopa Kohtul tuvastada, et kõnealuse riigisisese õigusega on Poola rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust (tulemuslik õiguskaitse) ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47 (sõltumatu ja erapooletu seaduse alusel moodustatud kohus) nende sätete koostoimes.

ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldamise osas märkis kohus, et iga liikmesriik peab selle sätte kohaselt tagama, et organid, mis on liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtuna“ ja mis kuuluvad tema õiguskaitseüsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele. Käesolevas asjas oli kohtu hinnangul selge, et Poola kõrgeim kohus võib otsustada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega seotud küsimuste üle ning et see kohus on liidu õiguse tähenduses määratletav „kohtuna“ ja kuulub ELL artikli 19 lõike 1

teise lõigu tähenduses „liidu õigusega hõlmatud valdkondades“ Poola õiguskaitseüsteemi, mistõttu peab ta vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele.

Poola kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamise küsimuses rõhutas Euroopa Kohus kohtu sõltumatuse ja erapooletuse tagatiste tähtsust. Ametist tagandamise keelu põhimõte nõuab kohtu sõnul, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda, kuni ta ei ole jõudnud kohustuslikku pensioniikka või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks täiesti absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Nii on üldjuhul lubatud kohtunik ametist tagandada, kui ta ei ole võimeline oma ametikohustuste täitmist jätkama töövõimetususe või olulise rikkumise tõttu, kusjuures järgida tuleb vastavaid menetlusi. Käesolevas asjas leidis Euroopa kohus, et vaidlusalune reform, millega alandati ka juba ametis olevate Poola kõrgeima kohtu kohtunike pensioniiga, tõi kaasa nende kohtunike ametikohustuste täitmise enneaegse lõppemise. Euroopa Kohus jõudis järeldusele, et kohtunike pensioniea alandamise meetme kohaldamine selles kohtus ametis olevate kohtunike suhtes ei ole õiguspärase eesmärgiga põhjendatud. Seetõttu kahjustab selle kohaldamine kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet, mis on nende sõltumatusele omane.

Poola presidendile seadusega antud kaalutusõiguse küsimuses rõhutas kohus, et kohtuniku ametiaja pikendamisel üle tavapärase pensioniea peab olema tagatud, et need kohtunikud on kaitstud võimaliku kiusatuse eest anda järele väljastpoolt tulevale sekkumisele või survele, mis võib nende sõltumatuse ohtu seada. Käesoleval juhul ei olnud see nõue kohtu hinnangul täidetud. Poola president ei olnud seaduse järgi kaalutusotsuse vastuvõtmisel piiritletud ühegi objektiivse ja kontrollitava kriteeriumiga, ning ta ei pidanud kaalutusotsust põhjendama. Lisaks ei saanud sellise otsuse peale kohtule kaebust esitada. Kuigi seaduses oli ette nähtud, et Poola riiklikul kohtute nõukojal palutakse anda vabariigi presidendile arvamused, enne kui viimane oma otsuse teeb, oli riiklik kohtute nõukoda üldreeglina arvamuse andnud ilma igasuguste põhjendusteta või puhtformaalse põhjendusega. Seega võis Poola presidendile antud kaalutusõigus Euroopa Kohtu hinnangul tekitada **põhjendatud kahtlusi, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad oleksid nende menetletavas asjas vastanduda võivaid huviseid arvestades neutraalsed.**

Euroopa Kohus järeldas, et kuna esiteks kohaldas Poola vabariik kohtunike pensioniea alandamises seisnevat meedet juba ametis olevatele Poola kõrgeima kohtu kohtunikele ning teiseks andis vabariigi presidendile kaalutusõiguse pikendada selle kohtu kohtunike ametiaega üle uue kehtestatud pensioniea, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-723/17: Craeynest jt (eelotsus – õhu kvaliteedi hindamine)

Euroopa Kohtu otsus, 26. juunil 2019

Craeynest jt Belgia elanikud, kes olid mures õhu kvaliteedi pärast Brüsseli piirkonnas, palusid koos keskkonda kaitsva MTÜ-ga ClientEarth Brüsseli kohtul tuvastada, et linnas ei järgita direktiivis 2008/50/EÜ (välisõhu kvaliteedi kohta) ette nähtud nõudeid õhusaaste hindamiseks. Direktiiv kohustab paigaldama õhukvaliteedi proovivõtukohtad aladele, kus võib „kokku

puutuda kõrgeima saastetasemega,“ kuid Brüsselis ei olnud proovivõtukohtade kaebajate hinnangul õigesti valitud. Seega palusid nad, et kohus teeks ettekirjutuse paigaldada proovivõtukohtade sõiduteedele või ristmiketele.

Brüsseli kohus kahtles oma pädevuses direktiivi 2008/50 alusel õhukvaliteedi proovivõtukohti hinnata ja nende muutmiseks ettekirjutusi teha ning palus kinnitust Euroopa Kohtult. Vastuses tõi Euroopa Kohus kõigepealt välja, et **lojaalse koostöö põhimõtte alusel peavad liikmesriikide kohtud tagama isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kohtuliku kaitse ja vajalikud õiguskaitsevahendid liidu õigusega hõlmatud valdkondades**. Kohus lisas, et ka kohtupraktika on kinnitanud, et direktiivi siduvuse põhimõttega oleks vastuolus see, kui isikud ei saaks tugineda direktiivis kehtestatud kohustustele, eriti kui direktiivi eesmärk on kontrollida õhusaastet ja kaitsta seeläbi inimeste tervist. Asjaolu, et direktiiv 2008/50 jätab pädevatele asutustele proovivõtukohtade määramiseks kaalutlusõiguse, ei tähenda, et kohus ei saa nende otsuseid kontrollida. Proovivõtukohtade on selle direktiiv järgi õhukvaliteedi hindamisel määrava tähtsusega, sest just neis läbiviidud mõõtmised näitavad, kas saasteainete tase on direktiiviga lubatud normis või ületab seda ja koostada tuleb õhukvaliteedi kava. **Belgia õiguses on kohtutel pädevus riigisisele ametiasutustele ettekirjutusi teha ja eelotsust küsinud kohus peab seda pädevust vajadusel kasutama, et tagada direktiivi 2008/50 järgimine**. Teiseks küsis eelotsust taotlenud kohus, kas direktiivi 2008/50 järgi on lubatud aasta keskmine õhusaaste piirtase ületatud juba siis, kui piirtaset ületav mõõtmine on tehtud vaid ühes proovivõtukohtas, samas kui kõikide piirkonna mõõtmiste keskmine on normis. Euroopa Kohus nentis, et pelgalt direktiivi grammatiline tõlgendamine sellele küsimusele vastata ei võimalda, ning hindas seisukoha võtmiseks õigusakti ülesehitust ja eesmärki. Kohtu hinnangul nõuab direktiiv proovivõtukohtade asumist teatud saastetasemega piirkondades mh selleks, et näidata, milline on saastetase teistes sarnastes kohtades. Kõigi proovivõtukohtade mõõtmistulemuste keskmine ei võimalda kindlaks teha, millise saaste hulga mõned linnaelanikud tegelikult kokku võivad puutuda. Et direktiivi eesmärgiks on kaitsta inimeste tervist, on vajalik võidelda saasteainete heitmete allikatega, millega osa rahvastikust kokku puutub. **Õhukvaliteedi kava on seetõttu vaja koostada juba siis, kui aasta keskmist piirtaset ületav mõõtmine on tehtud ühes proovivõtukohtas eraldivõetuna**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-518/18: RD (eelotsus – kohtuotsuse kinnitamine Euroopa täitekorraldusena)

Euroopa Kohtu otsus, 27. juunil 2019

Tšehhi piirkondlik kohus otsustas RD ja SC vahelise üürilepingu alusel, et SC peab maksma RD-le tasumata korteri üüri 6600 Tšehhi krooni (u 250 eurot) koos intressiga. Kohus ei suutnud SC aadressi kindlaks teha ja otsus toimetati kätte talle määratud esindajale, kes kohtuistungil ei osalenud. RD taotles kohtuotsuse kinnitamist Euroopa täitekorraldusena vastavalt määrusele nr 805/2004 (millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta). Tšehhi piirkondlik kohus leidis aga, et tõendi andmise tingimused ei ole täidetud, sest nõuet võib pidada vaidlustamata nõudeks vaid siis, kui võlgnik on selle sõnaselgelt omaks võtnud, ei esita sellele kohtumenetluses vastuväiteid või ei ilmu kohtuistungile. Tšehhi konstitutsioonikohus nõudis, et piirkondlik kohus küsiks Euroopa Kohtult, kas määruse nr

805/2004 alusel saab nõuet puudutava kohtuotsuse täitekorraldusena kinnitada, kui kohus kostja aadressi ei tea ja kostja ega talle menetluseks määratud esindaja istungile ei ilmunud.

Euroopa Kohus tõi välja, et määruse nr 805/2004 kohaselt peab täitekorraldusena kinnitamiseks olema täidetud kaks kumulatiivset tingimust. Esiteks peab kohtuotsus käsitlema määruse mõttes vaidlustamata nõuet, mis tähendab, et sellele ei ole esitatud vastuväiteid ja seda on vaikimisi tunnistanud. Teiseks peab kohtuotsuseni viinud kohtumenetlus vastama määruse III peatükis sätestatud miinimumstandarditele, mille eesmärk on tagada võlgniku kaitseõiguste järgimine. **EL kohtupraktika ei luba määruse alusel Euroopa täitekorraldusena kinnitada tagaseljaotsust, kui kohus ei suutnud kindlaks teha kostja elukohta. Asjaolu, et otsus toimetati kätte kostja esindajale, ei loe, kuna Tšehhi kohtu määratud esindajat ei saa samastada „võlgniku esindajaga“ määruse artikli 15 tähenduses, kelle võlgnik soovi korral ise määrab.** Kohus sedastas, et kuna võlgniku aadress ei ole teada, siis ei ole vaja kontrollida, kas põhikohtuasja nõuet saab pidada vaidlustamatuks, sest ei SC ega talle määratud esindaja ei osalenud menetluses, ei ilmunud kohtuistungile ega vaidlustanud nõude alust ega suurust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).